

Kryzys Rzeczypospolitej

Oś czasu

wybuch powstania Chmielnickiego (trwało do 1654)

1648

napaść Moskwy na Rzeczpospolitą

1652

1654

1655

wygnanie arian

1658

1665

pokój w Buczaczu

1668

1672

pierwsze *liberum veto*

początek potopu (trwał do 1660)

początek rokoszu Lubomirskiego (trwał do 1666)

abdykacja Jana Kazimierza

Notatka z lekcji

1. Skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII w.
2. Sytuacja polityczno-gospodarcza kraju na przełomie XVII i XVIII w.
3. Rokosze szlacheckie.
4. Terminy: *liberum veto*, *rokosz*.

Mikołaj Zebrzydowski

MIKOŁAJ ZEBRZYDOWSKI Woje: Kra: Het: Kor: Ge: Wojsk Pol: Dobrodziej w R. 1602.

Jerzy Sebastian Lubomirski

Łańcut

Dnia 13 lipca 1666 roku niedaleko Inowrocławia doszło do starcia królewskich wojsk – Jana II Kazimierza Wazy z oddziałami byłego hetmana polnego koronnego – Jerzego Sebastiana Lubomirskiego.

Władysław Syciński

ZAPAMIĘTAJ

Skutki wojen toczonych w latach 1648-1667:

1. Utrata ponad jednej czwartej terytorium, spadek liczby mieszkańców państwa z ok. 11 milionów do 6-7 milionów.
2. Zniszczone miasta i wsie.
3. Katastrofalny stan gospodarki.
4. Dewaluacja pieniądza.
5. Koniec tolerancji religijnej (w 1658 r. sejm wygnał arian).

Przyczyny wzrostu znaczenia magnaterii:

1. Podczas wojen magnaci ponieśli mniejsze straty majątkowe niż mniej zamożna szlachta.
2. Zubożała szlachta uzależniała się od magnatów.
3. By zyskać poparcie magnatów, król powierzał im urzędy państwowe. Na sejmikach magnaci stali się pośrednikami między królem a szlachtą.

Niepisane zasady w sejmie:

1. Jednomyślności (jednogodności) - wszyscy posłowie i senatorowie musieli wyrazić zgodę na ustawę,
2. Jedności - ustawy sejmu tworzyły jedną całość; przyjmowano wszystkie lub wszystkie odrzucano.

Liberum veto - prawo pojedynczego posła do zerwania sejmu, pierwszy raz uznane w 1652 r. Było korzystne dla:

- magnatów,
- władców obcych państw.

Rządy Jana Kazimierza po potopie szwedzkim:

1. Upadł królewski projekt reformy państwa, przewidujący m.in. wprowadzenie monarchii dziedzicznej.
2. Przeciwno królowi wybuchł rokosz Lubomirskiego (1665), zakończony zwycięstwem buntowników pod Mątwami (1666) i pojednaniem Lubomirskiego z królem.
3. W 1668 r. król abdykował.

ZADANIA

- scharakteryzuj XVII wiek jako czas wielu konfliktów wojennych prowadzonych przez Rzeczpospolitą;
- wskaż na mapie państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.;
- wymień skutki wojen toczonych przez Rzeczpospolitą w XVII w., w tym m.in. wyniszczenie kraju i straty terytorialne;
- opisz postać Władysława Sicińskiego, który w 1652 r. doprowadził do pierwszego w historii zerwania sejmu;
- scharakteryzuj funkcjonowanie aparatu władzy na przełomie XVII i XVIII w., zwracając uwagę na słabość władzy królewskiej, zrywanie sejmów i wzrost znaczenia magnaterii;
- przedstaw przyczyny rokoszu Lubomirskiego;
- wyjaśnij, dlaczego w Rzeczypospolitej coraz większą rolę zaczęli odgrywać magnaci;